

mányos bélyegét, rövid fennállása óta is már jó hírnevet és megbecsülést szereztek részére.

Három és félmilliónyi idegenbe szakadt magyar kisebbségi testvérünk sorsának javítása tőlünk is megköveteli, hogy *Winkler* professzor intézetét tőlünk telhetőleg támogassuk, hisz pl. a magyar kisebbségekre vonatkozó kiadványaink és adataink Bécsben sokkal hamarabb kerülnek külföldre, mint minálunk, viszont éppen a magyar problémákra vonatkozóan igen szerény a könyvtár állománya. De meggondolásra való az is, hogy vajjon nem volna-e szükségünk nekünk magyaroknak is egy ilyen egyetemi kisebbségi intézetre s hogy

Thirring Gusztávnak 25 év előtti kezdetét¹⁾ folytatandó, mai magunkra hagyatottságunkban nem kellene-e nemzeti erőink megállapítása céljából feldolgozni a világ négy tája felé szétszórt magyarság egyetemes statisztikáját.

Vitéz Nagy Iván dr.

¹⁾ *Thirring* Gusztáv dr.: A magyarországi kivándorlás és a külföldi magyarság. (Budapest, 1904. X + 366 old.) — A háború előtti adatokat feldolgozta még *Laky* Dezső dr. is: A Magyar Szent Korona Országainak kivándorlása és visszavándorlása 1899—1913. Magy. Stat. Közlemények. Új s. 67. kötet. IX + 136* + 120 old.

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission hongroise pour la fixation des valeurs de statistique commerciale.

Szakosztály ülések. — *Séances de sections.*

A Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság II. szakosztálya 1928 szeptember 21-én, délelőtt tartott ülést. Jelen voltak: *Blitz* Miksa, *Böhm* Emil, *Kecskeméti* Adolf, ifj. *Tasnády-Szűts* András, *Ullmann* Ödön, *Weimann* Géza, *Willheim* Artúr kereskedelmi tanácsosok és *Havas* Menyhért szakértő. Napirend előtt *Blitz* Miksa a gyarmatáruforgalomról a következő áttekintést nyújtotta:

Az elmúlt évben nagyobb változások e szakmában nem igen fordultak elő. Fontos szerepet játszott a brazil kávé árak alakulása, amelyeket a brazil állam továbbra is szilárdan tartott, valorizációs berendezkedése folytán. Ennek folytán ez a cikk nagy emelkedéseken ment keresztül.

Brazília semmiesetre sem engedi meg, hogy nagyobb kínálat kapjon lábra, mert ami termési feleslegnek mutatkozik, azt ő felveszi és a termelőnek az ellenértéket kifizeti. Ilymódon a kereslet mindig túlszárnyalta a kínálatot és ennek természetes következménye az volt, hogy az árak lassan, de biztosan megcsilárdultak.

A kikötőhelyek tekintetében ma, a mi részünkre számbavehető békebeli állapotokkal szemben Trieszt helyett Hamburg kerekedett felszínre. Annak ellenére, hogy a távolság Hamburgtól hozzánk jóval nagyobb, mint Trieszttől, a németek által inaugurált versenyfuvar (Kampftarif) lépett életbe, amely nem drágább, mint a Trieszt-budapesti fuvar. Ennek ellenében a tengerentúlról érkező hajók jóval előbb kötnek ki Hamburgban, mint Triesztben és ezáltal az áruk gyorsabban érkeznek ide, mintha azok Trieszten keresztül menének.

Az üzletforgalom és az üzlet minősége a lefolyt évben egészségesebbre változott, amennyiben

a háború óta keletkezett különféle újabb vállalatok, melyek megbízhatóság tekintetében nem állottak meg helyüket, a verseny élessége folytán felborultak és így ma már a helyzet sokkal egészségesebbnek mutatkozik, mint a háború óta a múlt évig volt.

Exportunk a megszállott területekre, sajnos, csak nagyon jelentéktelen mennyiségben volt, mert a háború befejezése után a hozzánk gravitáló vidékek: Felsőmagyarország, Erdély, Északkelet-Magyarország, amelyek a régi összeköttetéseket fenntartani akarták, az itten felmerült nehézségek folytán üzleteik lebonyolítása végett más irányban fejtették ki érdeklődésüket és ma már igen nehéz ezt helyrehozni. Egy reményességünk van még és ez volna a fumei kikötő, amelynél, ha megfelelő megértésre találunk, ugyanannyira kifejlődhetnék, mint a békeidőben volt. T. i. a hajóknak Fiuméba való kikötése folytán az árukat közvetlen a megszállott területekre lehetne szállítani, miáltal óriási fuvarmegtakarítás származnék és így a versenyt a külföldi cégekkel felvenni módunkban volna.

A hagymakereskedelem helyzetét *Pongrácz* Sándor ismertette:

Az 1926. évi termésű vöröshagyma, melynek értékesítési szezonja az 1927. év első három hónapjára is benyúlt, tartóssági szempontból sok kívánni valót hagyott hátra. E körülmény következtében a termelői és kereskedői kézen volt vöröshagyma mennyiségileg több, mint 50%-ban elpusztult és így a relative nagy termés a téli hónapokban mennyiségileg fenti okból és a nyári és őszi hónapokban eszközölt elszállítások folytán összezsugorodott. A kereslet élénk volt, hagymánk

a téli fagyot jobban állta, mint a nedvdúsabb német hagyma és így március végén az egész hagymakészlet elszállítása be is fejeződött.

Az 1927. nyarán betermelt vöröshagyma egészséges jó áru volt, bár a holdankinti termés hozam az előző évit nem érte el. 1927 elején a fokhagyma, részben a nagy termés, részben pedig a csökkenő kereslet folytán nem tudta magát tartani, az ár december végéig fokozatosan visszament és jó szerencsénk volt, hogy a Sz. H. Sz. állam az idén kivételesen mint erős vevő szerepelt, mert különben az 1928. elején bekövetkezett teljes árlemorzsolódás már 1927-ben, még nagyobb készletek mellett állott volna be. A fokhagyma üzlettelenségének fő oka abban rejlik, hogy Amerika el volt látva és így az angol és holland cégek, kik fokhagymánkat rendszerint Amerika részére veszik, az idén nem léntek fel vevőként.

Az 1927. év elején nagy kereslet állt szemben a relative kis készletekkel. Ezzel szemben 1927 őszén a nagyobb termés folytán alacsonyabb árak voltak, mely az egységár kialakulására lefelé melegeleg volt befolyással.

A gyümölcsstermelés és gyümölcskereskedelem viszonyait *Kecskeméti* Adolf foglalta össze a következőkben:

Az 1927. év a termelés szempontjából a közepes évek közül való. Meggy, barack és szőlő kevés volt ugyan de almából és szilvából elég nagy volt a termés. Az árakkal a termelők meg voltak elégedve és a piacra került áru gyorsan volt elhelyezhető.

Zöldség- és főzelékfélékből jó volt a termés, bár tízszerannyi áru is könnyen volna elhelyezhető. Az uborkaexport az utolsó években igen erősen fejlődik s nagy kár hogy a faj nemesítésére nem fektetnek gondot, sőt megállapítható, hogy a minőség elfajzik, romlik.

A gyümölcskereskedelmi viszonyok 1927-ben javultak, amennyiben az árut haszonnal lehetett exportálni. Különösen külföldön igen erős propagandát fejtenek ki, hogy a nyersgyümölcs-fogyasztást fokozzák, amennyiben nagy vitamintartalmát dicsérik. Ez a körülmény is kellene, hogy arra serkentse gyümölcsstermelőinket, hogy fák ültetése útján szaporítsák bevételüket. A gyümölcskivitelnek beláthatatlan nagy esélyei vannak és a jelenlegi mennyiség húszszorosa is kedvezően volna értékesíthető.

Ugyanerről a kérdéstről *Benedek* Sándor is nyilatkozott:

Gyümölcs- és zöldségkivitelünk, sajnos, még mindig nem tud a modern európai színvonalra emelkedni. Ezt különösen a német piacokon látjuk. Míg Európa egyes államai az egyes zöldségfélékből 1000 vagónyszámra exportálnak, addig hazánk,

sajnos, még megközelítőleg sem tudja részét kivenni, minek okát elsősorban a primitíven visszamaradt termelésben leljük. Úgy termelésünk, mint kereskedelmünk technikailag és pénzügyileg nagyon le van gyöngülve. Ezen csakis komoly, gyors állami segítség tud változtatni.

A földművelésügyi minisztérium a ládabeszerzés megkönnyítésével a csomagolás és osztályozás kérdését helyes irányba terelte és ezáltal az exportőröket a termelés fokozására buzdította.

Termelőinknek a gyümölcsvédelem és a zöldségtermeléshez szükséges technikai eszközök előteremtéséhez szintén olcsó állami hitel nyújtása volna kívánatos, mert a magyar gazda ezek hiányában még a régi állapotot sem tudja fenntartani s állami segítség nélkül szinte lehetetlenné válik, hogy a modern olasz és holland termeléssel lépést tarthasson.

Földrajzi és klimatikai fekvésünk adva van, de sajnos, gazdasági szegénységünk a többi európai modern államokkal a tempót nem bírja.

A szakosztály ezek után a gyarmataruk és fűszerek, gyümölcsök, vetemények, zöldségek, és más növényi, élelmezési és élvezeti célokra szolgáló nyerstermékek, dohánygyártmányok, cukor, cukorrépa, cukorrépa mag, répaszelet 1927. évi egységértékeinek megállapításával foglalkozott.

Az Értékmegállapító Bizottság **XIII. szakosztálya**, 1928 október hó 19-én, délután fél 5 órakor tartotta ülését *Szurday* Róbert főtanácsos elnöklete alatt. Jelen voltak: *Ausch* Gyula, *Eppinger* Károly, *Buday-Goldberger* Lajos dr. kereskedelmi tanácsosok, *Dániel* Ervin, *Greiner* M. Miksa, *Heinrich* Ignác, *Litzmann* Vilmos és *Fürst* György szakértők.

Napirend előtt *Szurday* Róbert kereskedelmi főtanácsos beható előadásban ismertette a szakosztály körébe tartozó szakmák 1927. évi világhelyzetét és üzletmenetét. A nyerspamutárunkban január és október között nagyarányú emelkedés volt észlelhető, amelyet nem tudott kiegyensúlyozni az év végéig beállott újabb esés. A kereskedelem súlyosan érezte a rossz termés következményeit. Az ősz végén mind válságosabbá váló rossz üzletmenetet. Általánosságban a fogyasztóképesség 30 százalékos megcsappanását lehet számításba venni, aminek következtében jelentős egységdrágulás lépett fel. Ehhez járult az országos gazdasági krízis, amelynek legkiemelkedőbb momentumai közé a kereskedelem mostoha helyzete tartozik. A fennforgó nehézségek egyrészt az egyfázisú forgalmi adó hiányára, másrészt a nagykereskedelemben eddig szokatlan mérvű deleredere üzletkötésekre vezethetők vissza. Érdekes tünet, hogy míg augusztusig a külföldi import csökkenése 5 százalék, addig a belföldi

gyártás 30—35 százalékkal esett vissza. Ha magyarázatképen fel is tesszük azt, hogy a fogyasztásra kerülő behozatalnak mintegy 10 százaléka fényűzési cikk, mégis a fentjelzett jelenségnek magyarázatául csak azt fogadhatjuk el, hogy a behozatalunk legnagyobb része tulajdonképen hitelimport áru formájában. Ugyanis azok a belföldi kereskedők, akik hazai hitelkereteiket már kimerítették, a külföldről szintén hitelbe behozott áruk eladási árából fedezik itthon fennálló adósságaikat. Az előadó fontosnak tartja, hogy illetékes tényezők nagy figyelmet szenteljenek a kivitel kérdésének. A hazai textilipar ha ki akarja használni teljes termelési kapacitását, rá van utalva arra, hogy termékeit a külföldön helyezze el, minthogy a hazai kereskedelem felvevőképességének határait már elérte. A rossz valorizáció következtében a kereskedelem nem oly arányban tőkeerős, mint békében, aminek folytán üzletmenetét is más alapra kell helyezni. Jelen helyzetében ugyanis csak a nagyfogyasztás és az ezzel járó gyors pénzforgatás oldhatná meg a válságot. Ennek feltételeit azonban az országot megeseonkító szerencsétlen békekötés elvette tőlünk, úgyhogy egyedüli kivezető útnak a kivitel fokozása maradna meg. Rámutat arra a politikai fontosságra is, amelyet ily irányú fejlődés a megszállott területekkel való kapcsolat bensőségessevé tévése által magában rejt. Az elnök szavaira *Eppinger* Károly reflektált. Szintén hangsúlyozta a forgalmi adó kérdés rendezésének fontosságát. A szakosztály ezek után a nyerspamut, pamutvatta, pamutfonalak és pamutszövetek 1927. évi egységértékeinek megállapításával foglalkozott.

A III. szakosztály a folyó évi szeptember 27-én tartotta ülését, amelyen *Jeszzenszky* Pál udvari tanácsos, szakosztályelnök elfoglaltsága miatt *Schwarz* Ármin kereskedelmi főtanácsos elnökölt. Jelen voltak *Bárkány* Leó, *Gesztesy* Nagy László dr., *Haranghy* Endre, *Hegedüs* Vilmos, *Hirsch* Nándor, *Lóránt* Béla, *Schmidt* Richárd, *Stux* Sándor kereskedelmi tanácsosok és *Vas* Izidor bizottsági szakértő.

A szakosztály a gabona, hüvelyesek és örlemények 1927. évi értékének megállapítását tárgyalta. A szakosztályelnök megbízásából *Zádor* Félix kereskedelmi tanácsos az említett áruk forgalmának és árviszonyainak általános helyzetét vázolta. Többek között a következőket adta elő:

Midőn az 1927-es év termését és annak értékesítését kívánja vázolni, tulajdonképen két év hatóereinek befolyását kell kimutatni, az 1926. évi termés áralakulásának második részét és az 1927. évi termés első részét.

Ami az áralakulást illeti, az 1927-es év már viszonylag magas árakkal kezdődik és ezek a ma-

gas árak az év első felében, melyek még az 1926. évi termésre vonatkoznak, további jelentékeny mértékben fokozódnak. A tiszai 77 kg-os búza 1927. évi januári átlagára 32'45 P, ez az ár már februárban 34'30 P-re, márciusban 35'— P-re és az április időleges visszaesése után 34'30 P, májusban 35'10 P-re emelkedik. Júniusban az új termés kezdődő elővételeinek, valamint a javuló terméskilátásoknak hatása alatt a búzaár visszaesik 31'65 P-re, majd júliusban az 1927. évi új áru 29'75 P-ös árral indul. Minden évben újra szembevetendő jelenség, hogy a termésértékesítés kezdetén a hirtelen felmerülő tömeges kínálat folytán az árak a koraőszi hónapokban visszaesnek, éppen ezért feltűnő, hogy az 1927-es évben ez a visszaesés aránylag csak igen csekély mértékben tapasztalható. A júliusi 29'75 P-ös átlagárral szemben már az augusztusi átlagár 30'72 P és az év hátralevő hónapjaiban is a búzaár mindig 30'— P fölött marad. Összehasonlításul felemlítem, hogy az 1927. évi termésű 77 kg-os tiszai búza ára 1928 június 30-án 33'18 P, augusztus 31-én pedig 26'65 P. Míg tehát 1927-ben az ő- és újáru árkülönbözet maximuma kereken 4'— pengő, a különbség 1928-ban kereken 6'50 pengő.

Rozsban az áralakulás nagyjában hasonló. Az éveleji magas árak az év első felében még tovább igen erős mértékben emelkednek és bár az új termés értékesítésének kezdete itt is árviszsaesést idéz elő, ennek az árveszteségnek egy jelentékeny része az őszi és téli hónapok tartós emelkedése folytán újra visszatérül.

Ugyancsak jelentékeny emelkedés tapasztalható a takarmánycikkek áralakulásában is. Ezek közül a tengerinél nem tapasztalható a kora őszi hónapok árviszsaesése, egyrészt abból az okból, hogy e cikk termésének behordása lényegesen későbbi időpontra esik a többiénél, másrészt pedig az 1927. évi tengerihozam annyira átlagon aluli, hogy a szükséglet sürgős volta biztosította az árak magas szintjét.

Az 1927. évi termés értékesítése nagy és sürgős árukínálattal indult ugyan, azonban ez a kínálat és ennek folytán a forgalom is meglepő gyorsan visszaesik. Ennek okai egyrészt abban keresendők, hogy már az 1926. évi termés is várakozáson aluli volt, ennél fogva a termelő pénzszükséglete az új idény kezdetén fokozott és nagyobb összegű, másrészt a gyors csökkenés arra vezethető vissza, hogy az 1927. évi termésből eredő készletek is az átlagosnál kisebbek és a takarmánycikkek gyenge hozama folytán a kenyérmagvak egy jelentékeny hányadát takarmányozási célokra tartják vissza. Jelentékenyen latba esik továbbá az a körülmény is, hogy a termés egy részét a termelők

már az év első felében elővételben eladták, egy másik részét pedig későbbi ármegállapításra malmokban és tárházakban betárolják. Említésre méltó az a körülmény is, hogy a gabonakereskedelem a rendelkezésre álló készleteket hosszú ideig túlbecsüli és csak az igen korán meginduló új termésre szóló hitelgénylések, valamint az 1928 tavaszán beálló hirtelen és igen nagy mértékű forgalomcsökkenés mutatják világosan az 1927. évi termés gyengébb eredményét. A magasabb átlagárak ugyan látszólag a termelők érdekeinek előnyösek, valójában azonban a kisebb mennyiség ezt az előnyt túlkompenzálja és azonkívül a takarmánycikkek nagymérvű áremelkedése a mezőgazdaság egyik fontos ágát, az állattenyésztést komolyan veszélyezteti, illetve azt igen sokszor veszteségesé teszi.

A külkereskedelem alakulása azt mutatja, hogy az árpa kivételével a kivitel az összes cikkekben csökken és a csökkenés mértéke aránylag legkisebb a búzánál (a különbözet az előző év kivitelének 23%-a) és a legnagyobb tengeriben, ahol a differencia 76%.

A liszt kivitel alakulása nem követi a gabonakivitel csökkenését, hanem körülbelül az 1926-os év nivóján mozog.

Külön kérdés és vizsgálat tárgya volna, hogy vajjon a fenti adatokban foglalt külkereskedelem az adott viszonyok között elérhető maximumot jelent-e, vagy sem. Nem akar itt ennek a bonyolult kérdésnek a részleteivel foglalkozni, csak megemlíteni kívánja, hogy a gabonatermés fent vázolt kedvezőtlen alakulása csak részben vezethető vissza természeti faktorokra. E mellett a magyar gabonatermés alakulására döntő befolyással volna a minőségjavítási akció. Ezenkívül állandóan égető és megoldásra váró probléma a mezőgazdasági hitel, és nem utolsósorban a mezőgazdasági termékek szállításának kérdése. Mindhárom kérdés megoldása csak állami akció keretén belül képzelhető el. Módot kellene találni arra, hogy a termelés technikája különösen a most nagyobb számban szereplő kistermelőknél javítások, ami egyszerre mind a termékek minőségének javulását is eredményezné, és evvel külkereskedelmünk számára is megnyitná az egyedül lehetséges fejlődés útját. Ehhez azonban az is szükséges, hogy a termelőnek termelése intenziválására rendelkezésre álljon az a tőke, mely ehhez szükséges és végül fontos az is, hogy termékei oly fuvartételek mellett kerüljenek a külföldi és belföldi piacra, melyek biztossá teszik, hogy termékei a külföldi konkurenciával szemben versenyképesek legyenek.

Zádor kereskedelmi tanácsos jelentése után a szakosztály áttért az egyes tételek értékének vizsgálatára. Minthogy a bizottsági tagok a legfontosabb tételekre már évközben havonként szolgáltatnak értékatadatokot, a tételek legnagyobb részénél

elfogadták az előzetesen megállapított értékeket, csak néhány tételnél módosították jelentéktelen mértékben azokat.

Az Értékmegállapító Bizottság I. szakosztálya szeptember 27-én tartott ülést *Mutsenbacher* Emil dr. kereskedelmi főtanácsos elnöklete alatt. Jelen voltak: *Braun* Alajos, *Gesztesy-Nagy* László dr., *Haranghy* Endre, *Hérs* Lajos, *Kienast* Ferenc és *Leicht* Zsigmond kereskedelmi tanácsosok és *Cseh* Ödön meghívott tag. Napirend előtt *Demkó* Dezső terjesztett elő jelentést a Budapestről exportált vágómarhák termelési, fogalmi és árviszonyairól.

A magas takarmányárak és az állatértékesítő lehetőségek bizonytalansága miatt a vágómarhailizálás nem volt hasznothozó. A kiszállításra került vágóállatok minősége átlagban közepes volt, mert a prima minőségű áru külföldön nem tudott megfelelő áron vevőt találni.

A budapesti vágómarhavasárról a jelentési évben 50%-kal kevesebb vágómarhát exportáltak kereskedőink, mint az 1926. évben. Az export csökkenésének oka, hogy Románia, Lengyelország olcsóbb termelésével szemben a magyar marha drágább termelési költségével még jobb minősége ellenére sem tudott versenyezni. Ehhez járult magas vasúti tarifánk és hogy egyes államok a bevétel ellen vámokkal és állategészségügyi intézkedésekkel védekeznek. Károsan hatott exportunkra az állatforgalmi adó is, mert annyi haszonnal kereskedőink sokszor megelégedtek volna.

Az export emelkedésére biztató tünet, hogy pénzügyi kormányunk tervbe vette, hogy a kivitelre került állatok után az állatforgalmi adót vissza fogja téríteni, amivel a kivitelt megkönnyíti.

A budapesti vágóállatvásárról kivitelre került állatoknak több mint fele Olaszországba ment a tavaszi hónapokban.

A budapesti vásár árviszonyai az exportra befolyással nem voltak. Az árak 1927-ben állandó emelkedő tendenciát mutattak. Az exportlehetőség Budapestről csak nagyobb, a pesti szükségletet felülmúló felhajtás mellett van meg.

A félsertés és sertéshús országos exportjából Budapestről az ország exportjának 19%-a került kivitelre. A félsertés exportjának csökkenése — később egész megszűnése — a német vámoknak 50%-kal való felemelésére és a német belső tenyészítés emelkedésére vezethető vissza.

A sertéshús exportjának Ausztriába való megszűnésének okát, a Lengyelországból érkező nagy sertéstömegnek a bécsi piacon való elhelyezésében találok.

Ezen felül e nemű exportunk csökkenése is a fentebb, az élőállatok kivitelének csökkenésénél említett okokra vezethető vissza.

Az általános vágómarhakivitelről *Braun* Alajos számolt be.

A vágómarhakivitelek az elmúlt évben nem voltak nagy jelentőségűek. Ausztriába csak néhány hónapon keresztül — azt is szórványosan — szállítottak vágóállatot a budapesti vásárról kisebb mennyiségekben. Cseh-Szlovákiába egész éven át volt kisebb mérvű kivitelünk, míg Olaszországba szintén csak néhány hónapig tartott a kivitel.

Az Ausztriába, Svájcba, valamint Olaszországba irányuló hízóállatkivitelünk túlnyomó részét vidéki uradalmaiban szerezték be exportöreink.

Az elmúlt évben külföldre szállított hízóállatok eladása kedvezőtlen eredménnyel végződött, mivel Románia, a Sz. H. Sz. állam és Lengyelország olcsóbb termelésével szemben, a magyarországi drágább termelési viszonyok, a nagy fuvardíjak, valamint a forgalmi adó miatt nem voltunk versenyképesek. Hízóállataink főelhelyezési piaca a múltban állandóan a bécsi piac volt, de már sajnos, az elmúlt évben exportöreink a drága beszerzési árak miatt, képtelenek voltak a fentebb felsorolt országok erős konkurenciájára következtében állataikat ott illő árban elhelyezni és így lassankint kiszorítanak bennünket az összes kiviteli piacokról.

Exportöreink kénytelenek voltak újabb piacot keresni állataik részére és így a nagy költséggel és kockázattal járó Milanó és Róma piacait hízó állataikkal elárasztani, ami rájuk nézve elég gyakran katasztrofális veszteséggel végződött.

Kivitelünk érdekében megszívlelendő lenne a kormány részéről a fuvardíjak mérséklése, valamint a kivitelre irányuló állatoknál a forgalmi adó eltörlése. Nagy uradalmaik és a közgazdaságok, buzdítva az 1926-ban elért szép eredmények által, az elmúlt évben ismét nagy mennyiségeket hízlaltak.

A hízlalókra az elmúlt év, az 1926. évhez hasonlóan, ismét kedvező eredménnyel járt, mivel az exporttal foglalkozó kereskedők egymást hajszolva, erős konkurenciát fejtettek ki és egymást túllícitálva, felhajtották a hízómarha árakat.

Az elmúlt évben gazdáink a gazdaságaik céljaira szükségelt igás és hízlalásra alkalmas ökröket magas árak mellett voltak kénytelenek vásárolni, mivel a belföld, valamint a külföld részéről állandóan nagy kereslet volt észlelhető.

A baromfi- és tojáskivitelről *Leicht* Zsigmond terjesztett be jelentést.

A) *Baromfi*. Legfontosabb fogyasztópiacaink: Ausztria, Németország és Nagy-Britannia voltak.

Ausztriába főleg hízott libát, kacsát és élő csirkét, Németországba hízlalt vágott csirkét, élő leves-tyúkot és csirkét, hízott libát és pulykát. Nagy-Britanniába pedig hízott csirkét és pulykát exportáltunk. Az Ausztriába irányuló export nem mondható rentabilisnak, ami az olcsóbb Sz. H. Sz. állambeli áru versenyének a következménye, a Németországba irányuló export rentabilitása kielégítő volt, különösen hízlalt vágott csirkében, dacára a mindinkább erősödő orosz versenynek, ami annak az örvendetes körülménynek tudható be, hogy a magyar áru minőségét többre becsülik és magasabb áron is szívesebben vásárolják, mint az orosz árut. Az angliai exportból a pulykaüzlet kedvezőtlenül végződött, aminek oka a karácsonyi piac előtt váratlanul bekövetkezett enyhe és csapadékos időjárás volt. A pulyka eladási ára e miatt 13—14 shillingről hirtelen 9—7 shillingre zuhant és így is tekintélyes árutételek maradtak eladatlanul, amelyeket karácsony után csak nehezen és nyomott árakon lehetett értékesíteni. A hízlalt vágott csirke eladása — az áru kiváló minőségénél és szakszerű kezelésénél fogva — kielégítő volt. Az árak 13—16 shilling között változtak angol fontonként. Megemlékezőnek tartom, hogy 1927-ben is rendszeres exporttevékenységet fejtett ki néhány cég Spanyolországba, ahol szívesen és kielégítő árak mellett veszik a hazai élő baromfit. Az említett viszonylatokon kívül Svájcba, Olaszországba és a cseh fürdőhelyekre is exportáltunk mindennemű baromfit körülbelül ugyanolyan mértékben, mint az előző évben. A baromfiexport lebonyolítása elé az 1927. évben nagyjában nem merültek fel akadályok, az egyes fogyasztópiacok behozatali vámtételei alig változtak, a vasúti szállítási viszonyok pedig nem adtak okot panaszra.

B) *Tojás*. A tojásexport rentabilitása az elmúlt évben nem volt kielégítő, sem az elért árak, sem az exportált mennyiség tekintetében. Az áralakulásra elsősorban az orosz, másodsorban a lengyel tojás versenye volt kedvezőtlen befolyással, amihez hozzájárult az a körülmény, hogy a legfontosabb exportterületeinken, nevezetesen Ausztriában és Németországban intenzív tevékenység folyik az ottani tojástermelés fokozására, aminek az eredményei mindinkább éreztetik hatásukat. Németország egyes vidékein a tojástermelés már annyira fokozódott, hogy a múlt év egyes időszakában tekintélyes mennyiségek exportra kerültek. Károsan befolyásolja a magyarországi tojásexportot az a sajnálatos jelenség, hogy a magyar tojás minősége évről évre gyengül, úgyhogy a magyar exportcégek a magyarországi produktumból nem képesek oly márkát kidolgozni, amely a bácskai, bánáti, stájer márkákkal felvehetné a versenyt, miáltal ezek az

utóbbiak a magyar tojást sok fontos piacról kiszorítják, amihez még meg kell jegyezni, hogy az éles verseny következtében a hazai tojás bevásárlási ára semmivel sem alacsonyabb az itt említett jobb provenienciák beszerzési árainál. Tekintettel arra, hogy a tojásexport kereskedelmi mérlegünkben igen számottevő helyet foglal el, nem lehet eléggé hangsúlyozni annak a fontosságát, hogy a kormány megfelelő intézkedésekkel tegye lehetővé a tojás minőségének javítását, mert ebben az esetben a tojásexport nemcsak, hogy nem fog visszafejlődni, hanem évről évre fokozódni fog.

Végül *Herz Lajos* a szalámi ipar helyzetét ismertette.

Ha az 1927. év külkereskedelmi adatait az előző év adataival összehasonlítjuk, megállapítható, hogy az ipar helyzete súlyosbodott.

Az ipar exportja az elmúlt évben kerek 15%-kal csökkent. Kivételünk ily tekintélyes visszaesése főleg annak tudható be, hogy az annyira várt kereskedelmi szerződések nagy csalódást hoztak. Kormányunk súlyos áldozatot hozott, hogy exportcikkeink vámját Ausztria és Cseh-Szlovákia mérsékelje. A mérséklés meg is történt, de csak látszatra. Ausztria a szalámi vámját 100 aranykoronáról 60 aranykoronára mérsékelte, de ugyanakkor felemelte a bevitelnél fizetendő forgalmi adót 5·5%-ra, úgyhogy a vámmérsékléssel megtakarított összeg nagyobb felét felemésztette a felemelt forgalmi adó. Csehország a 700 cseh koronás vámot 350 cseh koronára mérsékelte, de ugyanakkor luxuscikknek minősítette a magyar szalámit, mely után a bevitelkor 12% fényűzési adó fizetendő. A magyar szalámiipar számára a cseh kereskedelmi szerződés csak azt az eredményt hozta, hogy amit a vámon megtakarít, kifizeti most fényűzési adó címén.

Természetes következménye ennek a már prohibítív jellegű vámvédelemnek, hogy úgy Ausztriában, mint Cseh-Szlovákiában egymásután alakultak és alakulnak még mindig a „magyar” szalámigyárak, melyek évről évre fejlesztik üzemüket és mindjobban szorítják vissza a magyar ipar termékeit. És ebben a törekvésükben a vámvédelmen kívül még egy más körülmény is támogatja őket. Lehetetlen nagy szomorúság nélkül megállapítani, hogy Ausztriában, mely sertéstermékekben csaknem 100% erejéig importra van utalva, az 1927. év folyamán állandóan 15—20%-kal olcsóbb volt a sertéshús, mint a termelő, exportfőlösléggel rendelkező Magyarországon. Ausztria nyitott kapu a világ sertés- és sertésterményei feleslegének. Lengyelország, a Sz. H. Sz. állam, Románia, de még a távoli Németalföld és Dánia és újabban Németország az élősertések ezreit exportálják ide, sertés-termékeket pedig, főleg zsírt, az említett államokon kívül még Amerika is szállít. Ebből a világ-

versenyben Ausztriának már földrajzi fekvésénél fogva is predestinált szállítója, Magyarország, mindinkább kiesik, mert minden államnál legdrágábban Magyarország termel. Ha ez a természetellenes állapot nagyrésztben a Trianoni békekötés számlájára írható, kétségtelen, hogy tervszerű gazdasági politikával Magyarország sertés-termelése akként lenne irányítható, hogy a termelés költsége a többi exportáló államokénál ne legyen nagyobb. A hízlalásra szolgáló olcsóbb kukorica kérdése, a különböző sertésbetegségek elleni kötelező védőoltások, az állat és általános forgalmi adó rendezése mind oly kérdések, amelyek gyors megoldást várnak, mert csak ezeknek a megoldása fogja a termelési költségeket mérsékelni, a többtermelést előmozdítani és az országot a sertés és sertés-termékek exportjában arra a magas pozícióra juttatni, amelyen Trianon előtt állott. És ezeknek a kérdéseknek megoldásától függ a magyar szalámi ipar további sorsa. Ha a magyar szalámi ipar nem lesz képes a belföldön olcsóbb nyersanyaghoz jutni és ezzel ellensúlyozni a külföld prohibítív vámjait, évről évre jobban vissza fog szoríttatni a külföldi piacokról és előbb-utóbb már csak azt produkálhatja majd, amit a belföld felvenni képes lesz. Az 1927. év őszén megindult és a folyó év március havában befejezett gyártási idény az 1928. évre bizonyára más exportadatokat fog eredményezni. 1927 évi őszén a magyar sertés már csaknem teljesen elvesztette exportpiacait. Németországot teljesen elvesztette, sőt Németország pár év alatt odafejlesztette sertésenyésztését, hogy nemcsak belföldi szükségletét tudja kielégíteni, de mindnagyobb exportfeleslegeket mutat fel. Ausztriában a már említett államok olcsó áraival nem állta a versenyt, a magyar erősen megcsappant sertésállomány tehát a belföldön keresett elhelyezést. A nagy kínálat csak a zsír- és szalonna-árakat tudta leszorítani és ha az 1927—28. gyártási idényben bőségesen volt is sertéshús, ennek ára erősen a világparitás ára felett állott. A nagy kínálat nem hozta meg az árak mérséklését, mert a szalámiiparnak csak néhány hónap áii termelés céljából rendelkezésére és így nincs ideje kivárni, míg a nagyobb kínálat az árak nivellálását eredményezi. Az ipar a sertéshústöbbletet felvette, a termelést fokozta és most tolytatja nagy küzdelmét az osztrák és cseh vámmal és olcsóbb nyersanyaggal védett szalámigyárakkal. A többtermelésnek megfelelően az 1928. évben a szalámi exportja mennyiségileg kétségtelenül nagyobb lesz, hisz a gyártott többletet Csonkamagyarország nem képes konzumálni, azt okvetlenül exportálni kell. De ezt a mennyiségbeli kiviteli többletet nem lehet majd nemzetgazdasági szempontból a vagyon oldalon elkönyvelni. Az osztrák és cseh gyárak a már

többször említett vámvédelem és olcsóbb nyersanyag következtében annyira előnyös helyzetben vannak, hogy mikor a magyar gyárak már 30%-ot veszítenek, ők még mindig megkapják önköltségi árukat. Ebből látható, mily éles versenyt folytathatnak velünk szemben. *És ily verseny jegyében indul az 1928-as export-idény, mely ugyan numerikus exportemelkedéssel, de egyben a gyárak nagy anyagi áldozatával fog végződni. Ez az áldozat olyan jelentős, hogy azt csak egyszer hozhatják meg a gyárak;* a kormányzat feladata, hogy a fent

kifejtett úton a termelési költségek csökkentésével segítse elő az ipar boldogulását.

A szakosztály ezek után az élőállatok, állati nyerstermékek élelmezési célokra, kolbászárúk és húskonzervek, csont, vér és másutt fel nem sorolt állati termékek 1927. évi egységértékeinek megállapításával foglalkozott.

A bizottság elnökségét az üléseken *Farkas János* dr. min. osztálytanácsos, a bizottság helyettes elnöke képviselte, az előadó *Sibelka-Perleberg Artúr* dr. miniszteri segédfogalmazó volt.

Svájc gazdasági adatai.

Données économiques de Suisse.

Svájc lélekszáma az 1910. évi népszámlálás szerint $3\frac{3}{4}$ millió volt, az 1927-re kiszámított népesség nem egészen 4 millió. A házasságkötések arányszámának a világháború utáni átmeneti emelkedése itt is tapasztalható, az arányszám az utóbbi években 7·1—7·3-ig esett vissza, de még mindig meghaladja az 1913. évi arányszámot. Az élveszületések arányszáma nemzetközi viszonylatban kedvezőtlennek mondható: jelenleg 17·5. Az élveszületési arányszám esése az utolsó másfél évtized alatt igen jelentékeny, 1913-ban még 23·2 volt az arányszám. A születések nagymérvű csökkenését csak kis mértékben ellensúlyozza, hogy a *halálozási arányszám* az újabb években néha a 12-t sem érte el, míg a háború előtt s még 1920-ban is 14-en felül állott. Az előbb elmondottaknak megfelelően Svájc *természetes szaporodási* aránya az országok között egyike a legrosszabbaknak: legutóbb alig haladta meg az 5-öt, holott 1913-ban 8·9 volt.

A *munkanélküliség* kétségtelenül javuló tendenciája kitűnik abból, hogy 1927-ben a munkanélküliek száma 14 ezeren alul maradt, holott 7 évvel korábban még csaknem ötször ennyi volt a számuk.

A *mezőgazdasági főtermények* közül a *búza* vetésterülete a háború előtti átlaghoz képest, amely 42·4 ezer hektárt tett, 1926-ban felemelkedett 51·5 ezer hektárra. Körülbelül ugyanennyi az 1927. évi vetésterület is (a kétszeres vetésterületének a táblázatban beszámított adata nélkül). A búzatermés, mely a háború előtti színvonalat a jelen évtized legtöbb évében meghaladta, a leggyengébb az 1922. évben volt. A *rozstermelés* a háború után stagnálni látszik, az 1909—13. évi 471 q-ás átlaggal szemben az 1920 utáni évek termése 400 q körül ingadozik. Az *árpatermelés* adatai emelkedést mutatnak; az 1927. évi termés 127 ezer q volt. A *zabtermelés* feltűnően alásiett a háború utáni években. A békeátlag megközelítette a 700 ezer q-t, a háború után már csak 400 ezer q körül mozog. Hasonló arányban esett vissza a zab vetésterülete is. A *ten-*

geritermelés, amely Svájcban kisebb jelentőségű, a háború szorosán követő években igen intenzíven folyt, 1920-ban a 70 ezer q-t is meghaladta. A terméseredmények jelenleg is nagyobbak, mint a háború előtt, holott a vetésterület adatai aránylag kicsinyek, ami a belterjesség fokozására utal. A *burgonyatermelés* nagyjában megtartotta régi szintjét (évi 6·7 millió q). Igen kedvezően fejlődött a *cukorrépatermelés* is. A legújabb adatok mind a vetésterületnél, mind a termelésnél (évi félmillió q) meghaladják a háború előtti átlag kétszeresét.

A *külforgalom* élénkülést mutat, amiben bizonyára nagy része van az áremelkedésnek. Az ország állandóan passzív külkereskedelmi mérleget mutat fel. Az 1927. évi kivitel értéke meghaladta a 2 milliárd svájci frankot, a behozatal ennél több mint félmilliárd frankkal volt nagyobb.

A *közlekedési adatok* körében feltűnő a *távíróvonalhosszának* nagy esése. Ez a rádió elterjedésére vezethető vissza. A távíró jelenlegi ezer km-es vonalhossza egyharmada sincs a békebeli hosszúságnak. Ezzel szemben a *telefon vonalhossza* — ma 30 ezer km — jelentékenyen emelkedett, a telefonállomások száma pedig megduplázódott. Az *automobilállomány*, mint világszerte mindenütt, Svájcban is erősen megnövekedett. 1914-ben a gépjárművek száma a 12 ezeret sem érte el, 1927-ben 85 ezeret tett.

A *pénzügyi* adatok azt tanúsítják, hogy az ország a gazdasági világválság hatásait aránylag kevésbé érezte meg.

Az *állami költségvetés* tételei háromszorosra emelkedtek. A *takarékbetétek* állománya 1920 óta több, mint 50%-kal emelkedett. A *bankkamatláb* 3 és fél százalékra szállott alá, a békebeli kamatlábnál is alacsonyabbra. A *nagykereskedelmi index* a háború utáni magas nívójáról fokozatosan alásiett s ma már csak 42%-os drágulást mutat 1913-mal szemben. A *megélhetési indexszám* 1922 óta stabilitást mutat (160 körül van a 100-as békeindexhez képest).